

ข้อสอบ CPA พร้อมเฉลย

ครั้งล่าสุด 27 (3/2547)

วิชา การบัญชี (ส่วนอัตรณ์)

การทดสอบความรู้ของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
(CPA)

โดย อ.สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ
ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

(เฉลยอย่างไม่เป็นทางการ)

สำนักงาน ก.บข.
การทดสอบความรู้ของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ครั้งที่ 27 (3/2547)
วิชา การบัญชี
วันที่ 6 พฤศจิกายน 2547 เวลา 13.00 – 16.00 น.
สถานที่ทดสอบ โรงเรียนสารวิทยา เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
ข้อสอบมี 3 ข้อ

ข้อ 1 ให้ทำในสมุดคำตอบสี่ชมพู

บริษัท ด้อยค่า จำกัด มีหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด ประกอบด้วย ที่ดิน อาคารโรงงาน และเครื่องจักร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x1 สมมติว่า มีข้อป่งชี้ที่ชัดเจนว่า สินทรัพย์อาจเกิดการด้อยค่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ราคาตามบัญชี (หน่วย: ล้านบาท)	
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x1	
ที่ดิน	20
อาคารโรงงาน	80
เครื่องจักร	<u>50</u>
รวม	<u>150</u>

สมมติว่า มูลค่าจากการใช้ของหน่วยสินทรัพย์ก่อให้เกิดเงินสด เท่ากับ 120 ล้านบาท ที่ดินมีราคาขายสุทธิ 18 ล้านบาท อาคารโรงงานมีราคาขายสุทธิ 64 ล้านบาท ส่วนเครื่องจักรไม่สามารถประมาณราคาขายสุทธิได้

ให้ทำ

- หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดหมายถึงอะไร
- ให้คำนวณผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์
- บันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับการด้อยค่าของสินทรัพย์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x1

(20 คะแนน)

ข้อ 2 ให้ทำในสมุดคำตอบสี่ส้ม

บริษัท คนรักกาแฟ จำกัด สั่งซื้อเมล็ดกาแฟจากทั่วโลก แล้วนำมาคั่ว บด และบรรจุใส่ห่อ จำหน่ายภายใต้ชื่อผลิตภัณฑ์หลายชนิดด้วยกัน บริษัทคิดราคาขายของกาแฟเท่ากับต้นทุนการผลิตของกาแฟบวกด้วยกำไร (mark up) 25% ของต้นทุนการผลิตดังกล่าว ในปี 2547 นี้ กิจการได้ตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตไว้ทั้งสิ้น 4,000,000 บาท โดยใช้ต้นทุนแรงงานทางตรง (Direct Labor Cost) เป็นฐานในการจัดสรร

ค่าใช้จ่ายในการผลิตดังกล่าวให้แก่กาแฟทุกผลิตภัณฑ์ บริษัทได้ประมาณต้นทุนแรงงานทางตรงสำหรับปี 2547 ไว้ทั้งสิ้น 800,000 บาท

กิจการเชื่อว่าด้วยระบบต้นทุนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นอาจบิดเบือนข้อเท็จจริงในการคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วย จึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนและพัฒนาระบบต้นทุนฐานกิจกรรมขึ้นมา (Activity-based Costing) โดยได้มีการวิเคราะห์กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายการผลิตของปี 2547 ที่ประมาณการจำนวน 4,000,000 บาท ข้างต้นดังนี้

กิจกรรม (Activity)	ฐานกิจกรรม (Activity Base)	อัตรากิจกรรม (Activity Rate)
การจัดซื้อ	จำนวนคำสั่งซื้อ	18,000 บาท ต่อคำสั่งซื้อ
การจัดกาวัตถุดิบ	จำนวนครั้งของการติดตั้ง	16,000 บาท ต่อครั้ง
การควบคุมคุณภาพ	จำนวนกลุ่มของการตรวจสอบ	12,000 บาท ต่อกลุ่ม
การคั่ว	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการคั่ว	1,200 บาท ต่อชั่วโมงคั่ว
การบด	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการบด	1,000 บาท ต่อชั่วโมงบด
การบรรจุหีบห่อ	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการบรรจุหีบห่อ	800 บาท ต่อชั่วโมงบรรจุหีบห่อ

ในปี 2547 กิจการกำลังทำการวิเคราะห์กาแฟ 2 ชนิด ได้แก่ ชมดี และกลมกล่อม และได้รวบรวมข้อมูลต้นทุนทางตรงต่อหน่วยของกาแฟ 2 ชนิด ดังนี้ (1 ห่อ หน้า 1 ปอนด์)

	ชมดี	กลมกล่อม
วัตถุดิบทางตรง	200 บาท	130 บาท
ค่าแรงทางตรง	15 บาท	15 บาท

นอกจากนั้นกิจการยังเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบต้นทุนฐานกิจกรรมสำหรับกาแฟ 2

	ชมดี	กลมกล่อม
ปริมาณที่คาดว่าจะขายได้	100,000 ปอนด์	2,000 ปอนด์
จำนวนคำสั่งซื้อ	5	5
จำนวนครั้งของการติดตั้ง	40	10
จำนวนกลุ่มของการตรวจสอบ	30	4
จำนวนชั่วโมงคั่ว	1,000	10
จำนวนชั่วโมงบด	100	5
จำนวนชั่วโมงบรรจุหีบห่อ	100	10

ชนิดดังนี้

สมมติว่ากิจการไม่มีของคงเหลือต้นงวดและปลายงวดที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ 2 ชนิดนี้

ให้ทำ (พร้อมแสดงรายละเอียดประกอบและใช้ศนียม 2 ตำแหน่ง)

1. คำนวณหาต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และราคาขายต่อหน่วยของกาแฟขมดี และกาแฟกลมกล่อม โดยใช้ระบบต้นทุนที่ใช้อยู่ปัจจุบันที่ใช้ต้นทุนแรงงานทางตรงเป็นฐานในการจัดสรรค่าใช้จ่ายการผลิต
2. คำนวณหาต้นทุนกิจกรรมต่อหน่วยของกาแฟขมดี และกาแฟกลมกล่อม โดยใช้ระบบต้นทุนฐานกิจกรรม
3. จากต้นทุนกิจกรรมต่อหน่วย ที่ท่านคำนวณได้ในข้อ 2 จงคำนวณ หาต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และราคาขายต่อหน่วยของกาแฟขมดี และกาแฟกลมกล่อม กิจกรรมคิดต้นทุนของกาแฟขมดีให้สูงไป และขมดีต่ำไป
4. ให้ท่านอธิบายข้อจำกัดหรือปัญหาในการนำเอาระบบการคิดต้นทุนฐานกิจกรรมมาใช้โดยสรุป

(20 คะแนน)

ข้อ 3 ทำในสมุดคำตอบสี่ฟ้า

ก. (12 คะแนน)

รายการหรือบัญชีต่อไปนี้มีผลกระทบต่อการจัดทำงบกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรงในการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานอย่างไร หรือไม่มีผลกระทบต่อ อธิบาย

1. ลูกหนี้การค้า
2. สินค้าคงเหลือ
3. ค่าเสื่อมราคา
4. หุ้นกู้ที่ออกเพื่อจ่ายชำระค่าซื้ออาคาร
5. การชำระเงินกู้ส่วนที่เป็นหนี้สินหมุนเวียน
6. ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

ข. (8 คะแนน)

บริษัท ศรีอีสาน จำกัด มีโรงงานแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว ในปี 2547 มีข่าวที่ค่อนข้างเชื่อถือได้ว่าโรงงานจะถูกเวนคืนจากรัฐบาล และค่าเวนคืนโรงงานที่จะได้รับจากรัฐบาลจะมีจำนวนน้อยกว่าราคาสุทธิตามบัญชีของบริษัท ศรีอีสาน จำกัด

นอกจากนี้ บริษัท ศรีอีสาน จำกัด ยังมีคลังสินค้าอีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่เชิงเขาหินซ้อน แม้ว่าจะไม่เคยมีปรากฏการณ์เกี่ยวกับหินถล่ม แต่ก็ไม่มีบริษัทประกันภัยรายได้รับประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากหินถล่มหรือถล่ม

บริษัท ศรีอีสาน จำกัด ควรรายงานเกี่ยวกับข้อมูลข้างต้นหรือไม่ ถ้าควรจะต้องรายงานในลักษณะใด

เฉลย

ข้อ 1 การด้อยค่าของสินทรัพย์

การขาดทุนจากการด้อยค่า หมายถึง จำนวนซึ่งมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์สูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนจากสินทรัพย์นั้น โดยที่มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนคือจำนวนที่สูงกว่าระหว่างมูลค่าขายสุทธิและมูลค่าจากการใช้ ดังที่แสดงตามสมการต่อไปนี้

$$\text{รายการขาดทุนจากการด้อยค่า} = CA - RA$$

โดยที่

$$CA > RA$$

$$\text{และ } RA = \max(\text{NSP}, \text{VIU})$$

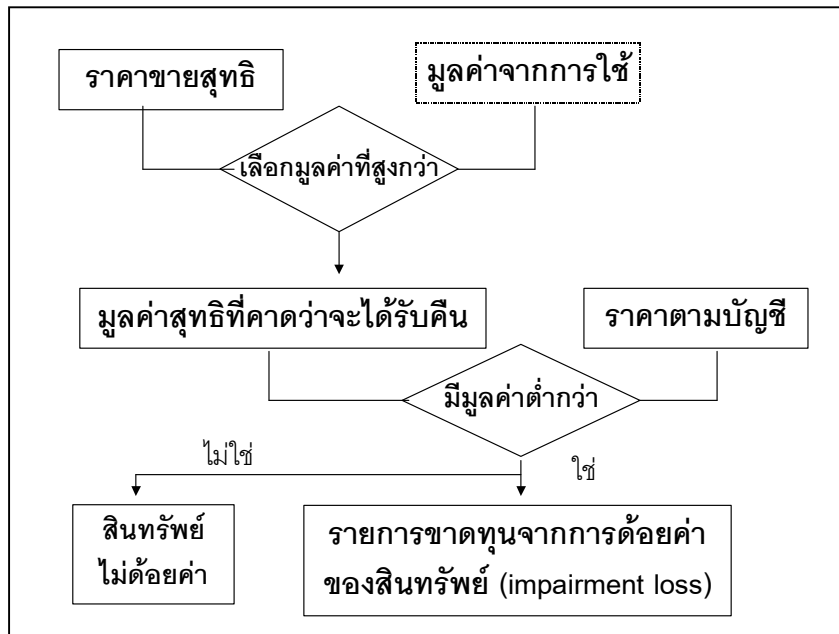
CA = ราคาตามบัญชี (Carrying Amount) หมายถึง ราคาของสินทรัพย์ หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม (ค่าตัดจำหน่ายสะสม) และ ค่าเพื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์

RA = มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Recoverable Amount) คือ ราคาขายสุทธิ (Net Selling Price) หรือมูลค่าจากการใช้ (Value in Use) แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

NSP = ราคาขายสุทธิ (Net Selling Price) จำนวนที่ได้รับจากการขายสินทรัพย์ - ค่าใช้จ่ายในการขายสินทรัพย์

VIU = มูลค่าจากการใช้ (Value in Use) มูลค่าปัจจุบัน (PV) ของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตจากการใช้สินทรัพย์อย่างต่อเนื่อง และจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ณ วันสิ้นอายุการใช้งาน

หรือสามารถแสดงตามภาพต่อไปนี้

ภาพแสดงการขาดทุนจากการด้อยค่า¹

¹ แหล่งที่มา: เอกสารประกอบการบรรยายที่เผยแพร่โดยสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ทั้งนี้ การขาดทุนจากการซื้อขายตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 จะปรับใช้กับการซื้อขายของสินทรัพย์ทุกประเภท ยกเว้นสินทรัพย์บางรายการที่มีมาตรฐานการบัญชีเฉพาะอยู่แล้ว²

มาตรฐานการบัญชีระบุให้กิจการจะต้องประเมินว่าสินทรัพย์เกิดการด้อยค่าขึ้นหรือไม่ เมื่อมี “ข้อบ่งชี้” เกิดขึ้นซึ่งข้อบ่งชี้ดังกล่าวอาจได้จากทั้งแหล่งข้อมูลภายนอกและภายใน ได้แก่

แหล่งข้อมูลจากภายนอก

- ราคาตลาดของสินทรัพย์ลดลงอย่างเป็นสาระสำคัญ
- มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อกิจการอย่างเป็นสาระสำคัญ
- อัตราดอกเบี้ยตลาดหรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเพิ่มขึ้น จนน่าจะมีผลต่อการคิดอัตราคิดลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าจากการใช้
- สินทรัพย์สุทธิสูงกว่ามูลค่าตลาด (NAV > Mkt. Cap.)

แหล่งข้อมูลจากภายใน

- สินทรัพย์ล้าสมัย หรือ ชำรุดเสียหาย
- มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลักษณะการใช้สินทรัพย์ที่ส่งผลกระทบต่อกิจการอย่างเป็นสาระสำคัญ
- มีหลักฐานจากภายในที่บ่งว่าการใช้งานเชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ลดลงกว่าที่เคยคาดการณ์ไว้
- กระแสเงินสดใช้ไปในการจัดหาสินทรัพย์บำรุงรักษา หรือเพื่อให้สินทรัพย์นั้น ใช้งาน ได้มีจำนวนสูงกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ อย่างมีสาระสำคัญ
- กระแสเงินสดที่ได้รับจริงหรือกำไรขาดทุนที่เกิดจากสินทรัพย์ลดลงกว่างบประมาณอย่างมีสาระสำคัญ
- กระแสเงินสดสุทธิที่ประมาณว่าได้รับจากสินทรัพย์ หรือ กำไรจากการดำเนินงานลดลงอย่างมีสาระสำคัญ หรือขาดทุนตามประมาณที่เกิดจากสินทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญ
- มีขาดทุนจากการดำเนินงาน หรือ กระแสเงินสดสุทธิเป็นยอดติดลบ เมื่อนำตัวเลขของงวดปัจจุบันรวมกับประมาณการ

ในการประเมินการด้อยค่าฯ มาตรฐานการบัญชีได้ระบุให้กิจการต้องกำหนดหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด อันหมายถึงสินทรัพย์กลุ่มที่เล็กที่สุดที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอิสระ (จากกระแสเงินสดรับที่เกิดจากสินทรัพย์อื่นหรือกลุ่มสินทรัพย์อื่น) เนื่องจากการประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์แต่ละรายการนั้น นอกจากจะเป็นไปไม่ได้ในเชิงปฏิบัติแล้วยังขัดแย้งกับข้อสมมติฐานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอีกด้วย และนำผลขาดทุนด้อยค่าดังกล่าวปันส่วนให้กับสินทรัพย์แต่ละรายการในกลุ่มสินทรัพย์นั้นๆ โดยยึดหลักว่าการปันส่วนรายการขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ต้องไม่ลด BV ของสินทรัพย์ให้ต่ำกว่า จำนวนสูงสุดของ

- ราคาขายสุทธิของสินทรัพย์
- มูลค่าจากการใช้สินทรัพย์ และ
- ศูนย์

ซึ่งกิจการจะต้องบันทึกลดมูลค่าตามบัญชีลงให้เท่ากับมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน และรับรู้จำนวนที่ลดลงดังกล่าวเป็นผลขาดทุนจากการด้อยค่าเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน³

² สินทรัพย์ที่มีมาตรฐานการบัญชีเฉพาะได้แก่ สินค้ำคงเหลือ (TAS 31) สินทรัพย์ที่เกิดจากสัญญาก่อสร้าง (TAS49) สินทรัพย์ภายในได้รอดัดบัญชี โครงการผลประโยชน์พนักงาน และสินทรัพย์ทางการเงิน (TAS 48)

นอกจากนี้ TAS 36 ยังระบุถึงการด้อยค่าของค่าความนิยม สิทธิบัตร และการกลับบัญชีจากการด้อยค่า ซึ่งนอกเหนือจากขอบข่ายของโจทย์ในข้อนี้ ข้าพเจ้าจึงขอแนะนำให้ท่านอ่านเอกสารประกอบการบรรยายที่เผยแพร่โดยสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (www.sec.or.th) ซึ่งจะช่วยให้ท่านสามารถทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนต่อไปนี้เป็นคำตอบของคำถามข้อที่ 1

1. หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดหมายถึง “สินทรัพย์กลุ่มที่เล็กที่สุดที่สามารถระบุได้ว่าการใช้กลุ่มสินทรัพย์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นอิสระจากกระแสเงินสดรับที่เกิดจากสินทรัพย์อื่นหรือกลุ่มสินทรัพย์อื่น” (TAS 36 ย่อหน้า 5)

ตัวอย่างของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดได้แก่ 1) แต่ละสาขาของร้านสะดวกซื้อ 7-eleven ถือเป็นหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด 1 หน่วย เนื่องจากมีกระแสเงินสดที่อิสระไม่ต้องพึ่งพาการขายของสาขาอื่นๆ 2) ระบบรถไฟลอยฟ้า BTS ที่แม้จะมีสองเส้นทางแต่ก็ไม่สามารถดำเนินงานแยกจากกันได้ จึงถือเป็นเพียง 1 หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดเท่านั้น

2. ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์สามารถคำนวณได้ดังนี้

เนื่องจากไม่มีข้อมูลของราคาขายสุทธิของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด ดังนั้นมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (RA) ในข้อนี้จึงเท่ากับมูลค่าจากการใช้ (VIU) ซึ่งขาดทุนจากการด้อยค่าของบริษัทด้อยค่า จำกัด จะเท่ากับ 30 ล้านบาท ตามการคำนวณดังนี้

มูลค่าตามบัญชี	150 ล้านบาท
มูลค่าจากการใช้	120 ล้านบาท
ผลขาดทุนจากการด้อยค่า	<u>30 ล้านบาท</u>

โดยในขั้นแรก ผลขาดทุนดังกล่าวจะถูกปันส่วนให้กับสินทรัพย์รายการต่างๆ ในหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดตามสัดส่วนของมูลค่าตามบัญชี ดังการคำนวณต่อไปนี้

รายการท/ส	BV	ปันส่วนด้อยค่า	BV หลังปันส่วน	NSP
ที่ดิน	20	4	16	18
อาคารโรงงาน	80	16	64	64
เครื่องจักร	50	10	40	N/A
รวม	150	30	120	

จะเห็นได้ว่า BV หลังปันส่วนของที่ดินมีมูลค่าต่ำกว่าราคาขายสุทธิ ซึ่งมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการต้องแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ในงบดุลไม่ต่ำกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับ (max ของ NSP, VIU, 0)

³ เว้นแต่ว่าสินทรัพย์นั้นจะบันทึกในราคาประเมิน ซึ่งในกรณีนี้ กิจการต้องนำส่วนเกินทุนที่เกี่ยวข้องหักออกจากผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์เสียก่อน

ดังนั้นกิจการจะต้องปันส่วนอีกครั้งหนึ่ง โดยปันส่วนรายการด้อยค่าของที่ดินให้มีจำนวนเท่ากับ 2 บาท เพื่อ BV ที่ปันส่วนใหม่เท่ากับ NSP (18บาท) และส่วนที่เหลือจำนวน 2 บาท (4-2) ปันส่วนให้สินทรัพย์อื่น อย่างไรก็ตาม BV หลังปันส่วนของอาคารโรงงานมีมูลค่าเท่ากับ NSP แล้ว ดังนั้นกิจการจึงต้องปันส่วน 2 บาทดังกล่าวเพิ่มให้กับเครื่องจักร ดังตารางต่อไปนี้

รายการท/ส	BV	ปันส่วนด้อยค่า	BV หลังปันส่วน	NSP
ที่ดิน	20	2	18	18
อาคารโรงงาน	80	16	64	64
เครื่องจักร	50	12	38	N/A
รวม	150	30	120	

3. บันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับการด้อยค่าของสินทรัพย์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x1

การบันทึกบัญชีขาดทุนจากการด้อยค่า (หน่วย: ล้านบาท)			
เดบิต	รายการขาดทุนจากการด้อยค่า (P/L)		30
เครดิต	ค่าเผื่อการด้อยค่า - ที่ดิน		2
	ค่าเผื่อการด้อยค่า - อาคารโรงงาน		16
	ค่าเผื่อการด้อยค่า - เครื่องจักร		12
(บันทึกขาดทุนจากการด้อยค่า)			

ข้อ 2 การบัญชีต้นทุนฐานกิจกรรม

จากข้อจำกัดของการปันส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตตามวิธีดั้งเดิมที่ใช้ระดับของกิจกรรมเพียงหนึ่งประเภท (เช่นจำนวนชั่วโมงแรงงานทางตรง หรือจำนวนชั่วโมงเครื่องจักร ฯลฯ) เป็นเกณฑ์ในการปันส่วน อาจทำให้กิจการไม่สามารถปันส่วนต้นทุนได้อย่างถูกต้องและทำให้ต้นทุนต่อหน่วยบิดเบือนไป โดยเฉพาะภายใต้สภาพแวดล้อมการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้นดังเช่นในปัจจุบัน การบัญชีต้นทุนฐานกิจกรรม หรือ ABC ซึ่งระบบการจัดสรรต้นทุนที่คำนึงถึงกิจกรรมต่างๆ เป็นหลักจึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อลดข้อบกพร่องของวิธีการปันส่วนแบบดั้งเดิม ซึ่งขั้นตอนการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการผลิตตามวิธี ABC สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จัดสรรค่าใช้จ่ายในการผลิตให้กับกลุ่มหรือศูนย์กิจกรรมที่เรียกว่า Activity Cost Pools ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย ๆ หลายกิจกรรม
2. คำนวณค่าใช้จ่ายการผลิตเข้าเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์โดยใช้ตัวผลักดันต้นทุนที่เหมาะสม

ระบบบัญชีต้นทุนฐานกิจกรรม (ABC) เหมาะกับกิจการที่มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละชนิดมีปริมาณการผลิตที่แตกต่างกันมากและมีค่าใช้จ่ายทางอ้อมในสัดส่วนที่สูง โดยข้อดีที่สำคัญของ ABC คือ

- 1) ทำให้การคำนวณต้นทุนการผลิตมีความเที่ยงตรงมากขึ้นเมื่อเทียบกับระบบบัญชีต้นทุนแบบดั้งเดิม
- 2) ทำ

ให้สามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) ทำให้สามารถใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ศศิวิมล 2543: 91)

ในส่วนต่อไปนี้เป็นคำตอบคำถามข้อสอบ

1. การคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยและราคาขายต่อหน่วยของกาแฟขมดี และกาแฟกลมกล่อม โดยใช้ระบบต้นทุนที่ใช้อยู่ปัจจุบันที่ใช้ต้นทุนแรงงานทางตรงเป็นฐานในการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยอัตราค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อหน่วยมาตรฐาน สามารถคำนวณได้ดังนี้

อัตราค่าใช้จ่ายในการผลิต	=	งบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิต / ต้นทุนแรงงานทางตรง
	=	4,000,000 บาท / 800,000 บาท
	=	500% ของต้นทุนแรงงานทางตรง

ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยและราคาขายต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ทั้งสองภายใต้ระบบต้นทุนที่ใช้ในปัจจุบันจะสามารถคำนวณได้ดังนี้

	(หน่วย : บาท)	
	<u>ขมดี</u>	<u>กลมกล่อม</u>
วัตถุดิบทางตรง	200.00	130.00
ค่าแรงทางตรง	15.00	15.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต (500% ของค่าแรง)	75.00	75.00
รวมต้นทุนต่อหน่วย	290.00	220.00
mark up 25%	72.50	55.00
ราคาขายต่อหน่วย	362.50	275.00

2. คำนวณหาต้นทุนกิจกรรมต่อหน่วย ของกาแฟขมดี และกาแฟกลมกล่อม โดยใช้ระบบ ABC ตารางต่อไปนี้เป็นกรคำนวณค่าใช้จ่ายในการผลิตเป็นส่วนต่อหน่วยตามวิธี ABC

ตารางคำนวณค่าใช้จ่ายในการผลิตเป็นส่วนตามแบบ ABC							ต่อ : บาท	
กิจกรรม	อัตรากิจกรรม	ฐานกิจกรรม (Cost Driver)				ปันส่วนไปให้		
		ต่อฐานกิจกรรม	ฐานกิจกรรม	ขมดี	กลมกล่อม	รวม	ขมดี	กลมกล่อม
การจัดซื้อ	18,000	คำสั่งซื้อ		5	5	10	90,000	90,000
การจัดการวัตถุดิบ	16,000	ครั้งติดตั้ง		40	10	50	640,000	160,000
การควบคุมคุณภาพ	12,000	กลุ่มการตรวจสอบ		30	4	34	360,000	48,000
การต้	1,200	ชั่วโมงต้		1000	10	1010	1,200,000	12,000
การบด	1,000	ชั่วโมงบด		100	5	105	100,000	5,000
การบรรจุหีบห่อ	800	ชั่วโมงบรรจุหีบห่อ		100	10	110	80,000	8,000
							2,470,000	323,000
							ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อหน่วย (100,000 หน่วย)	24.70
							ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อหน่วย (2,000 หน่วย)	161.50

3. ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยและราคาขายต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ทั้งสองภายใต้ระบบต้นทุนฐานกิจกรรมจะสามารถคำนวณได้ดังนี้

รายการ	(หน่วย : บาท)	
	ขมดี	กลมกล่อม
วัตถุดิบทางตรง	200.00	130.00
ค่าแรงทางตรง	15.00	15.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	24.70	161.50
รวมต้นทุนต่อหน่วยตามวิธี ABC	239.70	306.50
mark up 25%	59.93	76.63
ราคาขายต่อหน่วยตามวิธี ABC	299.63	383.13

ราคาขายต่อหน่วยตามระบบต้นทุนปัจจุบัน	362.50	275.00
หัก ราคาขายต่อหน่วยตามวิธี ABC	299.63	383.13
ระบบต้นทุนปัจจุบันตั้งราคาขายสูง (ต่ำ) เกินไป	62.88	(108.13)

4. ข้อจำกัดหรือปัญหาในการนำเอาระบบการคิดต้นทุนฐานกิจกรรม สามารถสรุปความได้ดังนี้⁴
- ความเพียงพอของระบบสารสนเทศ เนื่องจากจะต้องเก็บข้อมูลที่มีความสลับซับซ้อน
 - ความพร้อมขององค์กรในการเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศภายในให้สอดคล้องกับระบบต้นทุน
 - ความยุ่งยากที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากจะต้องเก็บกิจกรรมซึ่งอาจมีเป็นจำนวนมาก
 - กิจการต้องต้องหาความสมดุลระหว่างการใช้ระบบต้นทุนที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ต่ำ (ระบบต้นทุนดั้งเดิม) แต่มีความบิดเบือนในข้อมูลต้นทุนที่สูง กับระบบต้นทุนที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่สูง (ระบบต้นทุนฐานกิจกรรม) แต่ให้ข้อมูลต้นทุนที่แม่นยำกว่า ซึ่งทางหนึ่งที่ทำได้คือ อาจใช้แนวคิดของระบบ ABC กำหนดต้นทุนแบบ off-line เพื่อประมาณต้นทุนผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารระบบได้มาก
 - เป้าหมายสำคัญของ ABC ไม่ใช่การจัดทำระบบต้นทุนที่แม่นยำที่สุด แต่มีเป้าหมายในการบริหารต้นทุนมากกว่า และช่วยลดการบิดเบือนของตัวเลขที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับคนในองค์กร หากกิจการมีความต้องการเพียงข้อมูลต้นทุนที่มีความแม่นยำ ในขณะที่ยังไม่พร้อมในการบริหารพฤติกรรมของคนในองค์กร การลงทุนในระบบ ABC อาจไม่ใช่ทางเลือกที่ดีนัก

⁴ Kaplan R.S., Atkinson A.A. Advanced Management Accounting 3ed. Prentice Hall: 1998. pp 110-112.

ข้อ 3 (ก) งบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสดสามารถจัดทำงบกระแสเงินสดได้ 2 วิธีคือ วิธีทางตรง และวิธีทางอ้อม โดยที่วิธีทางตรงนั้น องค์ประกอบของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะมีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบในงบกำไรขาดทุน เพียงแต่จะแสดงเป็นเกณฑ์เงินสด (cash basis) หรืออาจกล่าวอีกแง่หนึ่งว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานวิธีทางตรง คืองบกำไรขาดทุนตามเกณฑ์เงินสดนั่นเอง ในขณะที่กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินจะไม่แตกต่างจากงบกระแสเงินสดแบบทางอ้อม ซึ่งตัวอย่างของงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามวิธีทางตรง สามารถแสดงได้ดังนี้⁵

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

เงินสดรับจากลูกค้า	30,150
เงินสดจ่ายในการซื้อสินค้าและจ่ายแก่พนักงาน	(27,600)
เงินสดรับสุทธิจากการดำเนินงาน	2,550
จ่ายดอกเบี้ย	(270)
จ่ายภาษีเงินได้	(900)
กระแสเงินสดก่อนรายการพิเศษ	1,380
เงินรับจากการชดเชยผลเสียหายจากแผ่นดินไหว	180
เงินสดสุทธิรับจากกิจกรรมดำเนินงาน	1,560

ต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์ว่า รายการหรือบัญชีต่อไปนี้จะผลกระทบต่อการจัดทำงบกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรงในการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานอย่างไร หรือไม่มีผลกระทบ

1. ลูกหนี้การค้า

ลูกหนี้การค้าเป็นหนึ่งในสินทรัพย์หมุนเวียนที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยผลเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้ย่อมมีผลต่อเงินสดรับจากลูกค้า ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อจัดทำกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรง โดยหากลูกหนี้ปลายงวดเพิ่มขึ้น (ลูกหนี้ปลายงวด > ลูกหนี้ต้นงวด) จะทำให้กิจการได้รับเงินสดจากการขายน้อยกว่ายอดขายสุทธิ และในทางตรงกันข้าม หากลูกหนี้ปลายงวดลดลง (ลูกหนี้ปลายงวด < ลูกหนี้ต้นงวด) ซึ่งหมายถึงลูกหนี้การค้าในงวดก่อนนำเงินมาชำระจะทำให้กิจการได้รับเงินสดจากการขายเพิ่มขึ้น ดังการแสดงในสมการต่อไปนี้

เกณฑ์คงค้าง	เพิ่ม	หัก	เกณฑ์เงินสด
ขายสุทธิ	+ ลูกหนี้ต้นงวด	- (ลูกหนี้ปลายงวด, ลูกหนี้ตัดเป็นสูญ)	= เงินสดรับจากลูกค้า

⁵ แหล่งที่มา: สมามคนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย มาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับรวมเล่ม. (ปรับปรุง พ.ศ. 2546). เล่ม 1. กรุงเทพฯ: 2546. หน้า 137.

2. สินค้ำคงเหลือ

เช่นเดียวกับลูกหนี้การค้า สินค้ำคงเหลือเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์หมุนเวียนที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยผลเปลี่ยนแปลงของสินค้ำคงเหลือย่อมส่งผลกระทบต่อเงินสดจ่ายค่าสินค้ำ โดยหากสินค้ำคงเหลือปลายงวดเพิ่มขึ้น (สินค้ำปลายงวด > สินค้ำต้นงวด) ย่อมทำให้เงินสดจ่ายค่าสินค้ำสูงกว่าต้นทุนขาย และในทางตรงกันข้าม หากสินค้ำคงเหลือปลายงวดลดลง (สินค้ำปลายงวด < สินค้ำต้นงวด) ซึ่งหมายถึงการนำสินค้ำในสต็อกออกมาขาย อันจะทำให้เงินสดจ่ายค่าสินค้ำต่ำกว่าต้นทุนขาย ดังที่แสดงในสมการต่อไปนี้

เกณฑ์คงค้าง	เพิ่ม	หัก	เกณฑ์เงินสด
ต้นทุนขาย	+ สินค้ำปลายงวด, เจ้าหนี้ต้นงวด	- (สินค้ำต้นงวด, เจ้าหนี้ปลายงวด, ค่าเสื่อมโรงงานเครื่องจักร)	= เงินสดจ่ายค่าสินค้ำ

3. ค่าเสื่อมราคา

ค่าเสื่อมราคาถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งทำให้ตัวเลขกำไรสุทธิต่ำกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงาน โดยค่าเสื่อมราคาจะมีผลทำให้ต้นทุนขายที่เป็นเงินสด และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด ต่ำกว่าต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน ดังนั้น ค่าเสื่อมราคาจะทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมากกว่ากำไรสุทธิ ดังที่แสดงในสมการต่อไปนี้

เกณฑ์คงค้าง	เพิ่ม	หัก	เกณฑ์เงินสด
ต้นทุนขาย	+ สินค้ำปลายงวด, เจ้าหนี้ต้นงวด	- (สินค้ำต้นงวด, เจ้าหนี้ปลายงวด, ค่าเสื่อมโรงงานเครื่องจักร)	= เงินสดจ่ายค่าสินค้ำ
คชจ. ดำเนินงาน	+ จ่ายล่วงหน้าปลายงวด, ค่าจ่ายต้นงวด	- (ค่าเสื่อมฯ, จ่ายล่วงหน้าต้นงวด, ค่าจ่ายปลายงวด)	= เงินสดจ่าย คชจ.ดำเนินงาน

4. หุ้นกู้ที่ออกเพื่อจ่ายชำระค่าซื้ออาคาร

รายการดังกล่าวถือเป็นรายการลงทุนและจัดหาเงินที่มีได้มีการใช้เงินสดหรือรายการเทียบเท่า ทั้งนี้ นอกจากจะไม่กระทบกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานแล้ว ยังไม่ควรนำมารวมในงบกระแสเงินสด แต่ควรเปิดเผยให้ทราบเพื่อเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อันเกี่ยวกับกิจกรรมลงทุนและกิจการจัดหาเงิน โดยแสดงต่อท้ายงบกระแสเงินสด หรือแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก็ได้ (TAS 25 ย่อหน้า 44)

5. การชำระเงินกู้ส่วนที่เป็นหนี้สินหมุนเวียน

เงินกู้ไม่ว่าจะระยะสั้นหรือระยะยาว ถือเป็นรายการที่จัดในหมวดของกิจกรรมการจัดหาเงิน ดังนั้น การชำระเงินกู้จึงถือเป็นกระแสเงินสดจ่ายจากกิจกรรมการจัดหาเงิน ซึ่งไม่กระทบกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานแต่อย่างใด

6. ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนถือเป็นรายการที่จัดในหมวดของกิจกรรมการลงทุน ดังนั้น ผลขาดทุนจากการขายย่อมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการลงทุนด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เงินสดรับจากการขายจะถูกแสดงไว้เป็นเงินสดรับจากกิจกรรมการลงทุน ซึ่งไม่กระทบกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานแต่อย่างใด

ข้อ 3 (ข) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง

สำหรับข้อ 3 (ข) จะเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 21 ซึ่งระบุแนวปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง กล่าวคือ หากมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอนที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลเสียหายแก่กิจการ ก็ควรบันทึกผลเสียหายไว้ในบัญชี (TAS 21 ย่อหน้า 8) อย่างไรก็ตาม หากในกรณีที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะประมาณผลเสียหาย กิจการควรเปิดเผยว่ามีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น พร้อมทั้งเปิดเผยลักษณะของเหตุการณ์ด้วย (TAS 21 ย่อหน้า 10) โดยสิ่งที่ต้องเปิดเผยประกอบด้วย 1) ลักษณะของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังที่มีผลกระทบต่องบการเงิน และ 2) ปัจจัยของความไม่แน่นอนต่างๆ ซึ่งอาจกระทบผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (TAS 21 ย่อหน้า 31.1 – 31.2)

ข้อกำหนดที่กล่าวถึงใน TAS 21 นั้น มีความสอดคล้องกับหลักการการรับรู้องค์ประกอบของงบการเงิน ที่ระบุว่า

การรับรู้รายการ หมายถึง การรวมรายการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบดุลและงบกำไรขาดทุน หากรายการเป็นไปตามคำนิยามขององค์ประกอบให้รับรู้เมื่อเข้าเงื่อนไขทุกข้อดังต่อไปนี้

1. มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตของรายการดังกล่าว จะเข้าหรือออกจากกิจการ
2. รายการดังกล่าวมีราคาทุนหรือมูลค่าที่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ (แม่บทการบัญชี ย่อหน้า 83)

ต่อไปนี้เป็นคำตอบคำถามย่อยทั้งสองข้อ

กรณีโรงงานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว

แม้โรงงานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวของบริษัท ศรีอีสาน จำกัด จะมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะถูกเวนคืนในราคาที่น้อยกว่าราคาสุทธิตามบัญชี แต่บริษัทก็ไม่สามารถวัดมูลค่าการเวนคืนได้อย่างน่าเชื่อถือ ดังนั้น รายการดังกล่าวจึงไม่เข้าเงื่อนไขในการรับรู้องค์ประกอบของงบการเงิน แต่เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดผลเสียหายแก่กิจการในอนาคต กิจการจึงต้องเปิดเผยเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ถึงลักษณะของเหตุการณ์ และปัจจัยของความไม่แน่นอนต่างๆ โดยระบุว่าไม่สามารถประมาณผลกระทบทางการเงินได้

กรณีคลังสินค้าในเซี่ยงไฮ้จีน

บริษัทไม่ควรรายงานผลขาดทุนจากความเสียหายโดยประมาณจากความเสียหายที่อาจเกิดจากสินค้าถล่มที่ไม่สามารถประกันได้เป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนหรือหนี้สินในงบดุล เพราะยังไม่มีผลขาดทุนเกิดขึ้นนับจากวันที่คลังสินค้าได้รับการประกัน และยังมีได้มีความเสียหายแก่ทรัพย์สิน นอกจากนี้ ไม่ต้องเปิด

เผยความเสี่ยงภัยจากการไม่มีประกันในหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ดัดแปลงจากภาคผนวกที่ 2 ใน TAS 21)

หนังสืออ้างอิง

ศศิวิมล, มีอำพล. การบัญชีเพื่อการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: อินโฟไมนิ่ง, 2543.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชีฉบับรวมเล่ม ฉบับที่ 1 – 29.
กรุงเทพฯ: มกราคม 2539.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับรวมเล่ม (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) เล่ม 1. กรุงเทพฯ: กุมภาพันธ์ 2546.

Kaplan R.S., Atkinson A.A. Advanced Management Accounting 3ed. Prentice Hall: 1998.

Whittington, O.R., Delaney, P.R. Wiley CPA Examination Review 2003. John Wiley & Sons, Inc.: 2003.

www.sec.or.th